

Gazdaságpolitikánk lehetőségei

AZ ELMÚLT ÉVEK során több ízben is foglalkoztunk az erdélyi magyarság egységes szempontoktól vezetett gazdaságpolitikájának kérdésével. Sürgettük a Gazdasági Tanács megalakítását, mely éber figyelemmel örködve gazdasági erőforrásainknak saját gazdasági céljainkra való felhasználása felett, megteremtene gazdasági intézményeink között az annyira óhajtott tervszerű együttműködést, felmérné gazdasági feladatainkat, s kialakítaná az adott lehetőségek közt, de mégis nagyobb távlatok érdekében a magyarság gazdasági programját. Az erkölcsi és műveltségi javak megtartása szoros összefüggésben van a gazdasági helyzettel, sikeres önvédelmi harc nem képzelhető el a gazdasági szükségletek szem előtt tartása nélkül. Minél jobban megalapozott egy nép gazdasági helyzete, rendszerint annál magasabban áll műveltségi színvonala is. Ha a gazdasági viszonyok egészséges képet mutatnak, erősebb a szellemi és erkölcsi hagyományokhoz való ragaszkodás és biztosabb, eredményesebb az ellenállás minden szorongatással szemben. A gazdasági tevékenységet úgy kell tehát szemlélnünk, mint a nemzeti élet egyik lényeges részét, mely szerves kapcsolatban áll a nemzeti élet közművelődési, társadalmi és biológiai tevékenységével is.

Be kell vallanunk azonban, hogy aggódva láttuk: közvéleményünk e kérdések fölött éveken keresztül értetlenül siklott át, nem ismerte fel a tennivalókat a maguk jelentőségében, nem akarta meglátni a gazdasági erőviszonyok és a politikai helyzet közötti összefüggéseket. Társadalmunkból hiányzott a közgazdasági érzék és tudás, – ezzel a bajjal hasztalan küszködtek már Széchenyi és Kossuth is, – a gazdasági élet erői és irányítói pedig többnyire idegenek voltak a magyarságtól. A túltengő állami gondoskodás rányomta bélyegét a magyar társadalomra, melynek élete nagy mértékben fejletlen és szervezetlen maradt. Természetes tehát, hogy kisebbségi életünk még hosszú évekig magán hordozta az állami gyámkodás és a politikai gondolkodás bélyegét és tehetetlenül, tanácstalanul állott azoknak a kérdéseknek megoldása előtt, amelyek eddigi életében nem jelentkeztek. Az új helyzetben a védekezés első számba vehető eszközei jogiak és politikaiak voltak, a politika és a gazdasági élet összefüggései csak évek múlva kezdtek nyilvánvalókká válni, a szerves és összhangos nemzeti élet vágya alig pár éve nyomul előtérbe s ezzel egyidejűleg válik a gazdasági szervezkedés gondolata közvéleményünkben is egyik legelső nemzeti feladattá.

A Magyar Népközösség megalakulása már ennek az új szemléletnek az *elvi* győzelmét jelenti. A régóta óhajtott Gazdasági Tanács a Népközösség gazdasági

alosztályának létesítése által már megalakultnak tekinthető. Ez lesz a jövőben hivatva gazdasági életünk irányelveit és munkatervét megszabni, általános gazdaságpolitikánk alapelveit lefektetni, a feladatokat előre megállapított rangsorozott terv alapján megszabni, s a gazdasági szervezetek közt a munkamegosztáson alapuló összhangot megteremteni. A gazdasági szervezethez – mint évekkel előbb írtuk – két fogantatója van: egyfelől a *céltudatosan jelentkező közvélemény*, mely az irányító intézményt a magáénak ismerje el, másfelől pedig a *célszerűen gondolkozó vezetők*, akik a személyi ellentéteket, előítéleteket, hiúságokat félretéve, a közösségi élet parancsai alatt állanak és az intézményt megvalósítják. Akkor a közvélemény erőtlenné visszhangja elkedvetlenített. Sok okunk ma sem lehet a derűlátásra. Mi sem jellemzőbb közgazdasági gondolkozásunk szegénységére, a gazdasági kérdések iránti érzéketlenségre, mint az, hogy a Népközösség megszervezésével kapcsolatban egyetlen gazdasági vonatkozású hozzászólást sem olvastunk lapjainkban. Pedig az egészséges nemzeti élet alapja gazdasági életünk megszervezése, fejlődő ipar és kereskedelem, jövedelmező mezőgazdaság, jól kiépített pénzügyi szervezet s mindezek nyomán általános gazdasági és társadalmi jólét. Tudjuk, hogy ennek feltételei csak igen kis részben függenek tőlünk, de ha valóban urai akarunk lenni sorsunknak, ezeknek a kérdéseknek megoldását nem tevésthetjük szem elől. A gazdasági szervezkedés nem öncél, csak eszköz, amellyel bizonyos célokat el lehet érni. A nemzeti közösségnek gazdasági közösséggé kell válnia, s hogyha népünk látni fogja, hogy ez a közösség megélhetésében, boldogulásában is védelmet és támogatást nyújt, bizonyára nem fogja keresni a más fajokhoz való kapcsolatát.

Népközösség – gazdasági közösség

NEMZETI ÉLETÜNKBEN a Népközösség gazdasági alosztályának létesítésével eddig ismeretlen kezdeményezésről van szó s bizonyára több körülményre, a szempontok, érdekek és vélemények gondosabb egyeztetésére lesz szükség, mint a társadalmi és közművelődési tevékenység megszervezésénél. Tisztázni kell mindenekelőtt azt, mi lehet a feladatköre a gazdasági élet új irányító szervének, az eszközöket, amelyek munkájában rendelkezésére állhatnak, és a célokat, amelyeknek világos és határozott kijelölése nélkül eredményes munka nem képzelhető el. A társadalmi és közművelődési feladatok munkálása terén a Népközösségnek lényegesen könnyebb feladata lesz, mert az intézmények, amelyekkel a Népközösségnek összhangos kapcsolatba kell lépnie s amelyekkel társadalmi feladatait megoldhatja vagy általános érvényű művelődéspolitikánkat irányíthatja, csak kiegészülést, támaszt és irányítást kapnak a Népközösségtől, anélkül, hogy különálló szempontjaik, feladataik vagy éppen érdekeik a népközösségi munkában korlátozva lennének. Ezek az intézmények jórészt már rendelkezésre is állanak, s a feladat inkább tevékenységük kiszélesítése és elmélyítése lehet. A gazdasági életben azonban a szervezetek kiépítése részben éppen a Népközösség tevékenységétől várható. Még egy nehézség: a kisebbségi magyarság egyetemes nemzetgazdasági érdekeinek szolgálata s az egyéni és külön vállalati érdek között igen gyakran ellentétek is keletkezhetnek, melyeknek okos egyeztetése a gazdasági élet irányítóinak tisztánlátását, elfogulatlanságát és tapintatát sokszor erősen igénybe veheti. Világnézeti

különbözések ütközhetnek ki s a kérdés azon dőlhet el, ismerhet-e a gazdasági élet a maga külön törvényein kívül, melyek ma is a liberális-kapitalista szellemből fakadnak, más, társadalmi, erkölcsi és nemzeti feladatokat, s mennyire hajlandó az előbbit az utóbbiak kedvéért feláldozni. Röviden, mennyire *magyar* valamilyen gazdasági vállalkozás vagy szervezet, munkás, gazda, iparos vagy kereskedő.

Kényes és nehéz kérdések, pedig Népközösségünk gazdasági munkájának sikere igen sok szempontból éppen ezeknek tisztázásától függ. Hiszen a múltban is történtek kísérletek gazdasági életünk nemzeti érdekeknek megfelelő megszervezésére, irányítására, – a Magyar Párt közgazdasági szakosztályára vagy a Bankszindikátusra gondolunk, – azonban ezek a kísérletek, éppen mert a létesített szervezetek mögött nem állt megfelelő fegyelmező erő, nem jártak igazi eredménnyel. A különálló érdekek erősebbek voltak az egyetemes, nemzeti érdekeknél. Erőtéljes öntudatosításra van tehát szükség, régi hiányosságok pótlandók, s meg kell teremteni azt a fegyelmező erkölcsi erőt, mely egyeseket és gazdasági alakulatokat összhangzó tevékenységre terel és a nemzeti célok szolgálá-tába állít.

Mielőtt gazdaságpolitikánk feladatairól beszélhetnénk, szükségesnek látszik tisztázni azt a kérdést, hogy a Népközösség gazdasági alosztályának egyben az egyes termelő rétegek érdekvédelmi szervévé is kell-e válnia, vagy feladatai kizárólag gazdaságpolitikaiak lehetnek. Nem tagadható, hogy amilyen fontos a szorosabb értelemben vett gazdasági funkciók – termelés, értékesítés, hitelezés – megszervezése, éppen akkora jelentőségű a megfelelő érdekvédelmi szervek megteremtése is. A társadalom szociális funkcióit azonban nem zavarhatjuk össze annak gazdasági tényezőivel. A gazdasági élet nem ismer munkásságot, mezőgazdasági réteget vagy iparos osztályt, hanem legfeljebb mezőgazdasági vagy ipari termelést, fogyasztást, értékesítést, kereskedelmet, tőkét. Ezek azok a tényezők, amelyekkel számolnunk kell, amikor gazdasági életünk új alapjait lerakjuk. A tőkés gazdaságtársadalmi rend mai korszakában a gazdasági élet kialakításába elhatározó módon beleszólni, közgazdasági célokat megvalósítani elsősorban tőkés alapokra fektetett gazdasági alakulatokon keresztül lehet. A szociálpolitika módszere és feladatai nem téveszthetők össze a gazdasági politika lényegével s a különböző termelő rétegek védelme és képviselése nem azonos a szoros értelemben vett közgazdasági tevékenységgel, mely más tényezőkkel számol. Nem jelenti ez egyik vagy másik tevékenység – érdekvédelem vagy tényleges gazdasági tevékenység – előtérbe helyezését a másik mellett, csupán azt, hogy a feladatok és eszközök egyaránt különválasztandók. Példát idézünk. Gazdátársadalmunknak érdekképviselői szerve, egyben mezőgazdasági politikánk irányítója az EGE. Tevékenységének, szervezetének a Népközösség keretei közé való beillesztése nem történik kizárólag ennek gazdasági alosztályán keresztül, hanem meg kell oszto-nia a társadalmi, gazdasági, sőt a közművelődési alosztályok között is. Mint legjelentősebb társadalmi rétegünk érdekképviselője, helyet foglal a társadalmi alosztályban. A mezőgazdaság megszervezésére, emelésére, irányítására vonatkozó programja már a gazdasági alosztály keretei között hangolódik össze más gazdasági szervezetek munkájával, a gazdanevelés terén pedig kapcsolatot tart fenn a közművelődési alosztállyal is. Nemzetpolitikánk sokféle elágazó feladataiból és érdekeiből következik ez, s biztosítékát képezi a Népközösség alosztályai közötti összhangnak is.

Gazdaságpolitikai feladatok

GAZDASÁGI ERŐINK SZÁMBAVÉTELE, helyzetünknek részletes feltárása nélkül eredményes gazdaságpolitikai tevékenység nem képzelhető el. A bizonytalanság érzése minden tevékenységnek legnagyobb akadálya. Ha a tervezetések nem a reális adottságokra épülnek fel tartós eredményük nem lehet. A népi fennmaradás legjobb formáit csak úgy találhatjuk meg, ha áttekinthető, világos képünk van mindarról, amit az építésnél fel tudunk használni. Ismernünk kell elsősorban a természetet, a tájat, amelyben élünk, foglalkoznunk kell a nemzetet alkotó emberek természeti környezetével, a földdel. Tudnunk kell – az eddigi termelési eredmények vizsgálata által – hol, mit és hogyan lehet termelni. Minden kis területről tiszta képet kell szerezni, hogy az eredményesebb gazdasági tevékenység feltételeit megteremthessük. Tájékozva kell lennünk a földnek és népnek egymáshoz való viszonyáról, arról, hogy vidékenként mennyi lakosságot tart el ma ez a föld és mennyit tudna okszerűbb gazdálkodással eltartani. Aggódva figyeljük a székelyföldi elvándorlás évek során egyre fokozódó erejét, de nem tudjuk, valóban őstermelő lakosságunknak gazdasági viszonyainkhoz mért túlszaporodásáról beszélhetünk-e, vagy csupán termelési módszereink elmaradottsága, illetve az állam gazdaságpolitikájának irányzatossága az elvándorlás oka. Bizonyára vannak vidékeink, melyekre valóban a túlfeszített életkeretekben erősen szaporodó népesség a jellemző, s ezekre nézve a segítségnek más módszereit kell megkeresnünk, mint ott, ahol a csökkenő népesség a maga életkereteit kitölteni nem tudja. De különbözni fognak a feladatok aszerint is, hogy zárt magyar néptömbökről vagy szóránymagyarságról van szó, valamint más kérdések megoldása kerül előtérbe ott, ahol a természeti adottságok folytán az ősi táj s vele az életformák is keveset változtak, mint ott, ahol a városok s így nagyobb fogyasztópiacok közelsége a termelésre és életformákra, gazdálkodási módokra rányomta a maga bélyegét. Tanulmányozni kell az egyes vidékek termelési és fogyasztási viszonyait, állapotkereskedelmét, a szövetkezetek szerepét, a közvetítő kereskedelem működését, hiszen a mezőgazdaság rentabilitása elsősorban mint értékesítési és árkérdés jelentkezik. Nem máról holnapra megoldható feladatok ezek, annál is kevésbé, mert a szükséges anyagi eszközökkel sem rendelkezünk, de mégis meg kell ezt a munkát kezdeni, mert enélkül egy új társadalom megalkotása lehetetlen.

A föld és nép viszonya után a *nemzeti vagyon lehetőségek szerinti számbavétele* sem maradhat el. Tudnunk kell, ha hozzávetőlegesen is, mi az, ami a mienk ingó és ingatlan vagyonban, vállalati tőkében, termelési tényezőkben, ismernünk kell azokat a gazdasági vállalkozásokat, amelyek a magyar jelleget s ennek minden következményét vállalják, azokat, amelyekre feladatokat róhatunk s amelyek részeivé, eszközeivé és szerveivé válhatnak a kisebbségi magyar közgazdasági programnak. Mert ez a magyar élet minden gazdasági tényezőjének cselekvő együttműködését szükségeli. A Népközösség az erdélyi magyarság teljes egységének megvalósítását célozza. Ez az egység pedig a nemzeti céloknak és érdekeknek, valamint ezek tudatának az azonosságát jelenti. Mit sem használnak tehát a mechanikus elgondolások, egy-két ember által kitervelt keretek vagy csúcsintézmények, ha nincs meg a külső és belső lelki azonosság, a belső szolidaritás.

A *népközösség gazdasági alosztályának* munkája tehát – az egyes termelési ágak kérdéseinek megoldása előtt – új köztudat kialakítása, a gazdasági adott-

ságok feltárása, a gazdasági élet figyelése, a nemzeti vagyon számbavétele, a magánérdekeknek egymás közötti és a közérdekkel való összhangba hozatala és a gazdaságpolitika munkatervébe való beillesztése. Tevékenységének jelentősebb része azonban *a nagy termelési ágak – mezőgazdaság ipar és kereskedelem, hitelügy és az ezekhez kapcsolódó szövetkezeti ügy – szerint megszervezett szaktestületekben fog folyni* és itt hangsúlyoznunk kell, hogy ezek a szaktestületek *nem állhatnak reprezentációs alapon*, hanem valóban gazdasági életünk legkitűnőbb *szakembereit* kell magukban foglalniok, hiszen sehol jobban nem bosszulják meg a következmények a tájékozatlanságot, az előítéleteket, a dilettantizmust, mint éppen ezen a területen. Elengedhetetlen feltétel a *föld és műhelyek embereinek bevonása* és általuk a szélesebb néprétegeknek szerephez juttatása sorsuk intézésében. Annak kell döntenie ezekben a kérdésekben, aki ezeket élettapasztalata folytán ismeri is, de ugyanakkor képes a részérdekek fölött az egyetemes érdekeket is meglátni.

Mezőgazdaság

A SZAKTESTÜLETEK között a *mezőgazdaságé* jelentőségben felülmúlja a többiekét. A mezőgazdasági termelés első és legfontosabb forrása társadalmunknak. Nem csupán a 72 százalékot kitevő falusi népességünknek jelenti megélhetését, de a városi magyarság számottevő rétegei is közvetlenül érdekelve vannak benne. A legjelentősebb feladatok tehát ezen a téren adódnak. Számba kell venni, milyen állapotban vannak a mezőgazdaság erőtenyezői – a föld, a termelő, az állatállomány, a gazdasági eszközök. Termelésünk eredményei az utolsó harminc évben alig mutatnak fejlődést, sőt egyes ágakban komoly visszaesés is tapasztalható. A búza erdélyi termésátlaga 1906–7-ben hektáronként 10,26 métermázsa volt, 1936–37-ben 10,81 métermázsa. Hasonló jelentéktelen emelkedést mutat a rozs termésátlaga is, árpanál, zabnál és kukoricánál azonban már jelentős visszaesséssel találkozunk. Ez az öt főtermény egész szántóterületünknek háromnegyed részét foglalja el, és így mezőgazdaságunk teljes stagnációjáról beszélhetünk. A mindenkivel elhagyott, senkitől támogatást nem élvező, tökehiánnyal küzdő kisgazda nem tudta fejleszteni gazdálkodásának színvonalát. Hiába van meg földműveseinkben a szorgalom, kitartás és értelem, ha nincs meg a szaktudásuk. A legfontosabb feladat tehát a mezőgazdasági kultúra emelése, a szakképzés iskolák és tanfolyamok által, és ezzel karöltve a gazdasági tanácsadás kérdésének az eddiginél is szélesebb keretek között való megszervezése, a vetőmagvak helyes kiválasztása, az állatállomány feljavítása. Nem új kérdések ezek. Az EGE néhány éve ezeknek a szempontoknak szem előtt tartásával folytatja eredményes munkáját. A Népközönségre tehát inkább az a feladat vár, hogy kiterjessze a figyelmet az értékesítés, fogyasztás és hitelezés területeire is. Hiszen a mezőgazdálkodás eredményessége nem csupán a termelés módjától, tehát a gazda megfelelő műveltségétől függ, hanem attól is, hogyan tudja termelvényeit értékesíteni. Azonban mind a helyes és okszerű termelés, mind az értékesítés ügye ma hajótörést szenved gazdaságaink tökehiányán. Így kapcsolódnak egymásba a kérdések és nyilvánvaló, hogy a gazdasági élet területén a feladatoknak termelési ágak és tényezők szerint való teljes különválasztása nem lehetséges.

A termelés átszervezésének, az értékesítés vagy a mezőgazdasági hitelellátás egységes alapon való megoldásának olyan feltételei vannak, amelyeket kisgazdaságaink külön-külön nem képesek megoldani. A kisgazdaságok egymást segítése a termelés, értékesítés és hitelellátás folyamatában szövetkezés által azok megerősítésének, felemelésének elengedhetetlen feltétele. Szövetkezés nélkül a kisgazda alig folytathat belterjes termelést, minőségi állattenyésztést, hasznot hajtó tejfeldolgozást, nem részesülhet az értékesítés hasznából, nem szerezheti be olcsón gazdasági és házi szükségleteit. Életerős, a gazdasági élet minden területére kiterjedő, nemzeti szempontból független és autonóm szövetkezeti szervezet nélkül a mezőgazdaság átszervezése és irányítása nem valósítható meg. De természetes, hogy addig szélesebb nemzetgazdasági jelentőséggel bíró szövetkezeti hálózat kialakulására nem számíthatunk, amíg egész társadalmunkat át nem hatja a kooperáció gondolata és kényszere, s amíg az új gazdaságpolitika gondolata annyira meg nem termékenyítette közéletünket, hogy a szövetkezeti szervezetek munkája összehangolódjék a többi gazdasági szervezet tevékenységével.

Az EGE és amennyiben külön szövetkezeti szaktestület nem szerveződik, a szövetkezeti központok jelentik tehát a mezőgazdasági szaktestület tartalmát, a gazdakörök és szövetkezetek pedig annak legalsó egységeit képeznek. Ezek munkája egymást kell, hogy kiegészítse, s amint népünk gazdasági szükségletei a fogyasztás, termelés, értékesítés és hitelellátás körül forognak, úgy a Népközösség ezen gazdasági szervének feladata is az lesz, hogy ezeket a gazdasági funkciókat úgy szervezze meg, hogy mind az egyesek, mind a közösség érdekeit a legjobban, legeredményesebben szolgálhassák. Kétségtelenül nem könnyű feladat, a szervezetek erősebb kiépítése és öntudatosítása szükséges ahhoz, hogy a nemzetgazdasági életben rájuk rótt megnövekedett feladatokat hordozni tudják.

Ipar, kereskedelem, hitelélet

A MEZŐGAZDASÁG MELLETT az ipar gazdasági életünknek legjelentősebb termelési ága. A Népközösség gazdaságpolitikájának tehát az iparpolitika terén is figyelemre méltó feladatai adódnak. A helyzet azonban lényegesen nehezebb, mint a mezőgazdaságnál, mert egyelőre nem állnak rendelkezésre a kis- és nagyiparnak azok a szervezetei, amelyek ennek az iparpolitikának eszközeivé válhatnak, s éppen ezért a feladatok és lehetőségek területén is nagyobb a tájékozatlanság. Az ipari szervezetek megteremtése első feladatként jelentkezik tehát. Ezeknek kapcsolata a Népközösséggel – céljaiknak megfelelően – kétirányú lesz. Az iparosságnak, mint társadalmi rétegnek az érdekképviselője, az iparendéliek, adózás, vámügy, továbbképzés, tanonckérdés ügye, a jóléti intézmények megteremtése elsősorban a Népközösség társadalmi alosztályának feladatkörét képezheti, míg a gazdasági alosztály az iparnak, mint termelési tényezőnek, gazdasági funkciónak a szempontját tartja szem előtt. Itt tehát az iparpártolás és iparosítás, a nyersanyagbeszerzés és -feldolgozás, az értékesítés, a magyar településterületen rendelkezésre álló energiák gazdaságos felhasználása, a kisipari hitelellátás kérdése és a – sajnos – nem nagy jelentőségű magyar nagyiparnak gazdasági érdekeinkbe és szükségleteinkbe való fokozott bekapcsolódása válik szükségessé. Külön figyelmet érdemel háziiparunk fejlesztése, valamint mezőgazdasági iparunk-

nak a szerény tőkeviszonyainkhoz mért kifejlesztése. Míg a mezőgazdasági szaktestületnél inkább van szükség regionális tagozódásra, az ipari szaktestületnél a szakmák szerint (vas- és fémipar, ruházati ipar, szövő- és fonóipar stb.) való tagozódás látszik célszerűbbnek.

Nehezebb feladat előtt állunk, ha *kereskedelmünknek* a magyar gazdaságpolitikába való beillesztésére gondolunk. Nem tartozik a gazdasági alosztály szorosabb feladatai közé a kereskedelmi érdekképviselő megteremtése – ez társadalmi és nem szorosabb értelemben vett gazdasági feladat. A gazdasági feladatokat azonban – megvalljuk alig ismerjük. A kereskedelem nálunk jórészt egy, a magyarságtól fajilag idegen réteg kezében volt, a magyar faj benne elég gyéren s inkább a kisebb városok és községek kereskedelmében van képviselve. Úgy látszik, mintha itt inkább bizonyos előítéletek kiirtása, társadalomnevelő munka lenne a teendő, de ezzel párhuzamosan fogyasztószövetkezeti hálózatunknak kiépítése, a kiskereskedők számára pedig a közös nagybani beszerzés megszervezése szorgalmazandó.

Annál számosabb feladat vár a Népközösségre *hiteléletünk megszervezése* terén. Hitelszervezetünk már húsz évvel ezelőtt is súlyos szervei hibákban szenvedett. Nemzeti hivatást betöltő pénzügyintézetek száma igen csekély volt (irigykedve emlegettük mindig a románok Albináját s a szászok Nagyszebeni Általános Takarékpénztárát), a Nemzeti Bank hitelpolitikája bankjainkkal szemben szűkmarkú, belső tőkerünk pedig igen gyenge volt. De felesleges ma itt hiteléletünk annyiszor feltárt hibáira rámutatni, hiszen a konverzió ezt a hiteléletet amúgy is szinte teljesen megsemmisítette, s társadalmunk ma jóformán hitel nélkül teng. Igaz, a gazdasági megrázkodtatások a légkört kissé megtisztították, világosabbá vált az a tudat, hogy pénzügyintézeteknek közhasznú társadalmi szervezetekké kell válniuk s félreérthetetlenül magyar gazdasági célokat kell szolgálniuk. Át kell építenünk tehát hitelszervezeteinket az új szempontoknak megfelelően s a hitelleosztás egyéges irányítás mellett úgy szabályozandó, hogy a rendelkezésre álló tőkék megfelelő tőre – elsősorban életerős magyar vidékek vérkeringésébe beágyazott kisebb központokba – legyenek irányítva. A Népközösség pénzügyi szaktestülete lesz hivatva kiegyenlíteni a csoportérdekek, bankérdekek és a nemzeti érdekek közt mutatkozó ellentéteket s összehangolni a hiteléletet az egyes termelési ágak és tényezők között. A nagyobb bankok mellett – amelyeknek feladata elsősorban a vidéki intézetek, valamint a nagyipar és kereskedelem alimentálása lehet – a kisemberek hitellellátása (hitelszervezetek, kisipari és munkás-takarékpénztárak útján), valamint a kistőkék megóvása és gyarapítása vár megoldásra.

A GAZDASÁGI ÉLET nem tűri meg a részérdekek szerint való tagozódást. Termelés, fogyasztás, közvetítés, hitel szorosan kapcsolódnak egymásba. Kétségtelen, hogy mezőgazdaságunknak, iparunknak megvannak a maguk külön megoldandó feladatai és érdekei. De ugyanakkor az egyes vidékek, a gazdaságilag egyéges területek szerint is külön feladatok és érdekek jelentkeznek. A magyarság gazdaságpolitikáját felelősen irányító szervezet nem hagyhatja ezeket a szempontokat sem figyelmen kívül és a termelési ágak szerint való tagozódáson túl meg kell találnia a regionális tagozódás lehetőségeit is. Arra gondolunk, hogy az azonos életfeltételekkel rendelkező vidékek – esetleg megyék – a gazdálkodási módok, a forgalom stb. figyelembevételével a gazdasági alosztály irányítása mellett gaz-

dasági körzeteket alakíthatnak, külön megyei vagy körzeti gazdasági tanáccsal*, mely a gazdasági fejlődés menetét a lehetőségek és szükségletek figyelembevételével irányítani igyekeznek. Itt már nem lehet szó külön ipari, mezőgazdasági vagy pénzügyi érdekről, hanem a táj, a vidék megerősítése, életterejének a fokozása a feladat.

A tennivalók egész sora bontakozik ki előttünk. A megoldást célzó intézkedések rendkívüli felelősséget és hozzáértést kívánnak meg, kizárnak tehát minden, a pillanatnyi lelkesedéstől vezetett javaslatot, s ezek nem is igényelhetnek maguknak csalhatatlanságot. Hangsúlyozzuk: nem a csúcshintézmény felállításán, új kezek létesítésén vagy messze néző tervek kidolgozásán van a lényeg, hanem az *új magatartáson*, melynek az intézmények felelősei részéről jelentkeznie kell, s az *új közszellemen*, mely társadalmunkat az új program megvalósítására alkalmassá teszi. Erős közösségi szellem, belső önfegyelem és tudatos áldozatkészség, minden önös érdek háttérbe szorítása tehetik csak eredményessé a Népközösség gazdasági munkáját.

VITA SÁNDOR

* A megyei gazdasági tanácsok a megye különböző foglalkozási ágainak legkiválóbb gazdasági szakembereiből alakulnának, s egyik legelső feladatuk lenne a gazdasági adatok és adottságok számbavétele, hogy ezek alapján a tennivalók megállapíthatók legyenek. Bár gazdasági statisztikánk adatai hiányosak, nagy körvonalakban mégis meg lehet belőlük állapítani a gazdasági helyzetet, valamint a fejlődés irányát. A megyék közti összehasonlítások arra is rámutatnak, hogy milyen különbségek vannak az erdélyi nemzetek gazdálkodási tevékenysége között. Igaz, az egyes vármegyék közt éghajlati és talajminőségi szempontból jelentős különbségek vannak s így az összehasonlítások sem lehetnek abszolút értékűek, azonban hasznos útbaigazításokat nyújtanak mégis. Udvarhelymegyében például az 1910-es népszámlálás szerint a lakosság 91,75%-a, 1930-ban 93,42%-a élt falun. Az östermelés tehát az uralkodó gazdasági ág. Milyen fejlődést mutat vajon a mezőgazdaság 30 év alatt? 1906-ban a megye területének 24,92%-a a szántó, 1936-ban 25,67%. A búzánál bevetett terület kb. 16%-kal nőtt, a termésátlag azonban nem emelkedett: 1906–7–8. évek átlaga 11,39 q hektáronként, 1935–36–37-ben 10,5 q. Az erdélyi átlagnak akkor is, most is alatta marad. Jelentős visszaesést mutat a rozs vetésterülete, noha termésátlaga (1906–7–8: 10,25, 1936–37–38: 11,20) meghaladja az erdélyi termésátlagot. Meggondolkoztató jelenség. Az adatok azt mutatják, hogy az Udvarhely megyei gyengébb minőségű földek alkalmasabbak volnának rozstermelésre, mégis inkább a búzatermelést erőltetik. De hasznos tanulságokkal szolgálhatnak az állattenyésztés adatai is. A szarvasmarha-állomány 1906-ban 59.463 drb., 1935-ben 44.661 drb. Közel 25 százalékos csökkenés. Vajon mekkora része van ebben az általános elszegényedésnek, s mekkora annak, hogy inkább a gyorsabb fejlődésű, jobban hízó és bővebben tejelő fajtákat tenyésztik. 1935-ben a megyében 100 km² területre 1500, 1000 lélekre pedig 341 szarvasmarha (1906-ban még 478!) esett. Az arány, a nagy csökkenés ellenére, nem kedvezőlenebb, mint Erdély legtöbb más vidékén, az állatállomány csökkenése általános jelenség volt. A kisipar adatait nem ismerjük. A nagyipar helyzete azonban semmi fejlődést nem mutat. Az ipari vállalatok száma 1913-tól 1934-ig 18-ról 29-re emelkedett, a felhasznált lóerő 1913-ban 1109, 1934-ben 1131,5, a munkások száma pedig 698-ról 796-ra nőtt. Az elvándorló népesség megkötése szempontjából ez az emelkedés alig jön számba. – Nem volna nehéz ilyenformán az egyes vidékek gazdasági adottságait és lehetőségeit megállapítani, hiszen ezt jórészt el is végezték, s ezek alapján megyénként a gazdasági feladatokat kijelölni és népszerűsíteni lehetne.